

บทที่ 7

สเปน โปรตุเกส และเนเธอร์แลนด์

สเปน

โดยสภาพภูมิศาสตร์ สเปนมีภูเขาพีเรนีสเป็นพรมแดนธรรมชาติกีดขวางความสัมพันธ์ระหว่างสเปนกับประเทศอื่น ๆ ในยุโรป ส่วนภายในประเทศก่อนสมัยเริ่มต้นยุคใหม่ก็ยังแบ่งแยกกันอยู่เป็นแคว้นอิสระต่าง ๆ คือ คาสตีล (Castile) อารากอน (Aragon) วาเลนเซีย (Valencia) คาตาลเนีย (Catalonia) นาวาร์ และโปรตุเกส ประชาชนก็มีหลายเชื้อชาติ ได้แก่ ยิว มัวร์ สเปนและยังนับถือศาสนาที่แตกต่างกันไปอีก ได้แก่ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก กับ อิสลาม จากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้สร้างปัญหาต่อการเมืองของสเปนเป็นอย่างมาก

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1469 เจ้าหญิงอิซาเบลลา ทายาทแห่งราชอาณาจักรคาสตีล อภิเษกสมรสกับเจ้าชายเฟอร์ดินานด์รัชทายาทแห่งอารากอน ผู้ซึ่งมีสิทธิครองคาตาลเนีย วาเลนเซียและหมู่เกาะบาเลียร์ริค ด้วยเหตุนี้กษัตริย์ทั้งสองจึงเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือบรรดาแคว้นทั้งหลายในสเปน กษัตริย์ทั้งสองพระองค์ได้ทรงขยายอำนาจออกไปเรื่อย ๆ ในที่สุดเมื่อกองทัพของพระองค์ทรงต้านทานและขับไล่พวกแขกมัวร์ออกไปจากคาบสมุทรไอบีเรีย พระองค์จึงเป็นที่ยอมรับของบรรดารัฐต่าง ๆ ให้เป็นผู้นำ และประชาชนยกย่องว่าเป็นกษัตริย์ของสเปน และนับจากสมัยนี้ไปสเปนจะเริ่มมีบทบาททางการเมืองของยุโรป

รายพระนามกษัตริย์สเปน

ราชวงศ์แอสบูร์ก

1. ชาร์ลส์ที่ 1 (Charles I / Charles V แห่งอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์
ค.ศ. 1516-1556)

2. **ฟิลิปที่ 2** (Philip II ค.ศ. 1556-1598)
3. **ฟิลิปที่ 3** (Philip III ค.ศ. 1598-1621)
4. **ฟิลิปที่ 4** (Philip IV ค.ศ. 1621-1665)
5. **ชาร์ลส์ที่ 2** (Charles II ค.ศ. 1665-1700)

ราชวงศ์บูร์บง

6. **ฟิลิปที่ 5** (Philip V ค.ศ. 1700-1746)
7. **เฟอร์ดินานด์ที่ 6** (Ferdinand VI ค.ศ. 1746-1759)
8. **ชาร์ลส์ที่ 3** (Charles III ค.ศ. 1759-1788)
9. **ชาร์ลส์ที่ 4** (Charles IV ค.ศ. 1788-1808)
10. **เฟอร์ดินานด์ที่ 7** (Ferdinand VII ค.ศ. 1808)

พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 (ค.ศ. 1516-1556)

พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 กษัตริย์แห่งสเปนหรือจักรพรรดิชาร์ลส์ที่ 5 แห่งอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นโอรสของค็อย์คฟิลิปโอรสของจักรพรรดิแมกซิมิเลียนแห่งออสเตรียและพระนางแมรีแห่งเบอร์กันดี พระราชมารดาของพระองค์คือ โจอานา (Joana) พระราชธิดาของพระเจ้าเฟอร์ดินานด์และพระนางอิสซาเบลล่า มรดกที่พระองค์ทรงได้จากพระเจ้าเฟอร์ดินานด์คือ อารากอน ซาร์ดิเนีย ซิซิลี และเนเป็ลส์ มรดกของพระนางอิสซาเบลล่า คือ ทวีปอเมริกาและแคว้นคาสติล ส่วนมรดกจากจักรพรรดิแมกซิมิเลียน คือ ออสเตรีย ทรัพย์สินและดินแดนส่วนต่าง ๆ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วอยู่ใต้ราชวงศ์แฮปส์เบิร์ก และมรดกจากพระนางแมรีแห่งเบอร์กันดี คือ ฟรอนซ์ กองเต จึงเห็นได้ว่าดินแดนซึ่งอยู่ใต้การปกครองของพระเจ้าชาร์ลส์กว้างใหญ่ไพศาลมากจนก่อให้เกิดความหวุ่นวิตกว่าจะทำลายดุลย์แห่งอำนาจในยุโรป อันตรายดูเหมือนจะขยายตัวเพิ่มขึ้นเมื่อพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 ทรงได้รับเลือกขึ้นดำรงตำแหน่งจักรพรรดิของจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ในปี ค.ศ. 1519

พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 ทรงเบื่อหน่ายต่อการปกครองอาณาจักรซึ่งมีแต่ความแตกต่างกัน พระองค์ไม่สามารถที่จะใช้ภาษา ผลประโยชน์ หรือศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเยอรมัน สเปน เฟลมิงส์ และอิตาลีซึ่งเป็นส่วนของ “อาณาจักรที่คลอนแคลน” ของพระองค์เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เพราะชนชาติเหล่านั้นมิได้มีสิ่งใดที่เหมือนกันเลย พระองค์ทรงถือ

กำเนิดในเนเธอร์แลนด์ซึ่งเป็นมณฑลหนึ่งของสเปน และไปใกล้ชิดกับพระญาติทางพระบิดา ซึ่งเป็นเยอรมัน พระองค์จึงทรงรับสั่งภาษาสเปนไม่ได้อาจเป็นด้วยสาเหตุดังกล่าวพระองค์ไม่ทรงโปรดประชาชน (สเปน) ของพระองค์เท่าใดนัก ทำนองเดียวกันประชาชนสเปนก็มีความรู้สึกไม่เป็นมิตรดีกับพระองค์นัก ค.ศ. 1520 จึงเกิดการต่อต้านการปกครองของพระองค์ ซึ่งทำความลำบากมาให้แก่พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 ไม่น้อย แต่หลังจากเหตุการณ์เลวร้ายผ่านไป ทั้งสองฝ่ายก็เริ่มต้นเป็นมิตรดีต่อกัน ชาวสเปนซึ่งมีความศรัทธาอย่างแรงกล้าในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเริ่มชื่นชมในการที่พระเจ้าชาร์ลส์ทรงเป็นคาทอลิกที่เคร่งครัดและผู้ป้องกันศาสนาที่เข้มแข็งและยังชื่นชมต่อตำแหน่งจักรพรรดิอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ที่พระเจ้าชาร์ลส์ได้รับ นอกจากนี้พระเจ้าชาร์ลส์เองก็ทรงปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ พระองค์ทรงศึกษาภาษาสเปน ใช้ข้าราชการสเปน และที่สำคัญที่สุดพระองค์ทรงทำให้สเปนเป็นศูนย์กลางของจักรวรรดิของพระองค์

ในดินแดนอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 หรือ ชาร์ลส์ที่ 5 ก็เปรียบเสมือนเป็นคนต่างชาติ พระองค์รับสั่งภาษาเยอรมันได้ไม่มากนัก และไม่พอพระทัยหลายสิ่งหลายอย่างในเยอรมนี เช่น ลัทธิโปรเตสแตนต์ การมีอำนาจจนเกือบเรียกได้ว่าเป็นประเทศเอกราชของพวกเจ้าครองนครต่างๆ และฐานะของจักรพรรดิที่มีได้มีอำนาจแม้เพียงจะเก็บภาษีหรือเกณฑ์ทหาร ส่วนในอิตาลีนั้นนอกจากพระองค์จะเป็นชาวต่างชาติในสายตาของชาวอิตาลีแล้ว ยังเป็นผู้รุกรานอีกด้วย ถึงแม้สันตปาปาจะทรงเป็นผู้สวมมงกุฎให้พระองค์แต่ก็ยังไม่สามารถจะล้มและให้อภัยการปล้นสดมภ์กรุงโรมอย่างทารุณโดยกองทัพของพระองค์ ในปี ค.ศ. 1527 ได้ มีแต่ในเนเธอร์แลนด์เท่านั้นที่พระองค์ทรงรู้สึกสบายพระทัย ถึงแม้ในระยะหลังพระองค์จะนำเอาระบบศาลพิเศษทางศาสนา “Spanish Inquisition” มาใช้ พระองค์ก็ทรงระมัดระวังมิให้รุนแรงจนเกินไป ความอดทนของพระเจ้าชาร์ลส์สิ้นสุดลงเมื่อพระองค์ทรงพ่ายแพ้กองทัพเติร์กผสมฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1543 ที่เมืองนิส พระองค์จึงทรงสละราชสมบัติ อาณาจักรอันมหิมาของพระองค์ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดินแดนเยอรมัน พระองค์ทรงมอบให้แก่เจ้าชายเฟอร์ดินานด์ผู้เป็นพระอนุชา ส่วนสเปน อิตาลี และเนเธอร์แลนด์ตกเป็นของพระราชโอรสฟิลิป ส่วนพระองค์เองเสด็จไปประทับในวิหารแห่งหนึ่งในสเปนและไม่ช้าก็สิ้นพระชนม์

พระเจ้าฟิลิปที่ 2 (ค.ศ. 1556-1598)

ภายใต้รัชสมัยของพระเจ้าฟิลิปที่ 2 โอรสของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 พระองค์ทรงรวมเอาความคิดเรื่องชาตินิยมเข้ากับความรู้สึกด้านอื่น ๆ ของสเปน ชาวสเปนเกิดความคิดว่า พระเจ้าทรงเจازงให้สเปนเป็นผู้รับใช้ปกป้องโรมันคาทอลิกในโลกเก่า (ยุโรป) รวมทั้งการขยายตัวของศาสนาไปยังโลกใหม่ (อเมริกา) อีกด้วย พระเจ้าฟิลิปที่ 2 ทรงดำเนินงานต่ออย่างเคร่งครัดในที่สุดพระองค์สามารถทำให้สเปนกลายเป็นมหาอำนาจชั้นหนึ่งของโลกในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 16

พระเจ้าฟิลิปที่ 2 เหมือนกับบรรพบุรุษของพระองค์ไม่ว่าจะเป็นพระเจ้าเฟอร์ดินานด์ พระนางอิสซาเบลล่า และพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 กล่าวคือ ทรงสนพระทัยในผลประโยชน์ของสเปนและศาสนาคริสต์โรมันคาทอลิกถึงแม้ว่าพระองค์จะเป็นกษัตริย์ที่ศรัทธาในนิกายคาทอลิกอย่างแรงกล้า แต่พระองค์ก็คำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติมากกว่า เห็นได้จากการขัดแย้งกับทางพระสันตปาปาหลายครั้งด้วยกัน และทุกครั้งนโยบายการเมืองจะอยู่เหนือนโยบายศาสนา พระองค์จะยอมลงให้สันตปาปาถ้าสันตปาปาดำเนินตามนโยบายการเมืองของพระองค์ และพระองค์จะแสดงความพิโรธและคัดค้านอย่างเปิดเผยต่อสันตปาปาเมื่อใดที่สันตปาปาไม่ยอมดำเนินตามพระประสงค์ บางครั้งพระเจ้าฟิลิปที่ 2 จึงถูกจัดอยู่ในกลุ่ม “ต่อต้านสันตปาปา” เช่นเดียวกับพระเจ้าเฮนรีที่ 8 ของอังกฤษ พระเจ้าฟิลิปที่ 2 ทรงห้ามอย่างเด็ดขาดมิให้พระสันตปาปาออกพระราชบัญญัติโดยไม่ผ่านการตรวจตราและยอมรับของพระองค์ พระองค์ทรงเห็นว่าศาสนาเป็นเครื่องมือของรัฐบาล วัดคาทอลิกจึงต้องช่วยเหลือพระองค์ทั้งในแง่การเมืองและด้านการเงิน เท่ากับว่าสำนักสันตปาปาต้องจ่ายค่าตอบแทนอย่างสูงเพื่อซื้อความศรัทธาอันแรงกล้าจากสเปน

เช่นเดียวกับพระมหากษัตริย์ยุโรปองค์อื่น ๆ พระเจ้าฟิลิปที่ 2 ไม่ยอมให้ประชาชนมีความเชื่อที่แตกต่างออกไป พวกเขาที่นับถือศาสนาอื่น ๆ จะถูกกำจัดให้หมดไปไม่ว่าจะเป็นวิธีการเช่นไร นอกจากพวกโปรเตสแตนต์แล้ว พวกมอริสโกส (Moriscos) หรือผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากพวกมัวร์ก็เป็นปัญหาใหญ่ในสมัยนี้ ค.ศ. 1502 พระเจ้าฟิลิปที่ 2 ทรงยื่นคำขาดว่าพวกมอริสโกสจะยอมเปลี่ยนศาสนาหรือจะออกไปนอกประเทศ ถึงแม้พวกมอริสโกสจะยอมทำตามพระประสงค์ แต่พระองค์ยังคงไม่พอพระทัย จากปี ค.ศ. 1567 พวกมอริสโกสจึง

ถูกกดขี่มากขึ้นจนทำการปฏิวัติขึ้นในปี ค.ศ. 1569 รัฐบาลปราบปรามการกบฏอย่างรุนแรง ซึ่งนำความขมขื่นมาสู่ทั้งสองฝ่าย ระหว่างปี ค.ศ. 1609-1614 กษัตริย์องค์ต่อมาของสเปนได้สั่งให้พวกมอริสโคส์ออกไปจากสเปน แต่ก็ยังมีบางกลุ่มคงอาศัยอยู่ในสเปน

การปราบพวกเคิร์ก ปัญหาเรื่องเคิร์กอื่นเป็นปัญหาหนักของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 พระเจ้าฟิลิปที่ 2 ก็ทรงดำเนินงานต่อ ด้วยการขอร้องจากองค์สันตปาปา กองทัพผสมสเปน-เวนิสได้เข้าสกัดการขยายตัวของพวกเคิร์กในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน วันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 1571 กองทัพภายใต้การควบคุมของแม่ทัพแห่งออสเตรียเอาชนะกองทัพเรือของพวกเคิร์กได้อย่างงดงาม ซึ่งนำความยินดีมาให้แก่ชาวยุโรปอย่างมาก ถึงแม้หลังจากพวกเคิร์กพินตัวและกลับมาล้างแค้น แต่ก็ไม่สามารถเอาชนะพระเจ้าฟิลิปได้ เมื่อหมดอันตรายด้านตะวันตกและด้านใต้แล้วพระเจ้าฟิลิปที่ 2 ได้หันความสนพระทัยไปทางเหนือ ซึ่งจะนำความยุ่งยากมาสู่อาณาจักรของพระองค์ในเวลาต่อมา

การปฏิวัติของพวกเนเธอร์แลนด์ (ค.ศ. 1568-1609) เนเธอร์แลนด์ หรือประเทศต่ำ (Low Countries) ในขณะนั้นประกอบด้วยดินแดนที่เป็นฮอลแลนด์ เบลเยียม และลักเซมเบิร์กในปัจจุบัน ซึ่งจัดว่าเป็นดินแดนที่ร่ำรวยมากที่สุดของยุโรปในสมัยนั้น มณฑลทางภาคใต้รุ่งเรืองด้านการค้า การเงิน และการอุตสาหกรรม ส่วนมณฑลทางเหนือมั่งคั่งเพราะการประมง การค้า และการต่อเรือ แต่ละมณฑลตามที่กล่าวมาไม่มีสิ่งใดผูกพันกัน ไม่เคยรวมกันภายใต้รัฐบาลกลางที่เข้มแข็งชนิดใดเลย ต่างมีกฎหมายของตนเองรวมทั้งรัฐสภาของตนเอง มณฑลเหล่านี้ ผูกพันกันในฐานะที่มีผู้ปกครองคนเดียวกันเท่านั้น

จักรพรรดิชาร์ลส์ที่ 5 พระองค์จัดว่าเป็นคนของประเทศต่ำ เมื่อพระองค์ใช้นโยบายรุนแรงจึงไม่คู่เป็นการกดขี่ ซึ่งต่างกับพระเจ้าฟิลิปที่ 2 พระเจ้าฟิลิปที่ 2 เป็นสเปนซึ่งถือว่าเป็นชาวต่างชาติ ไม่เคยเสด็จมายังประเทศเหล่านั้น และหลังจากปี ค.ศ. 1559 ยังได้เก็บภาษีอย่างหนัก ส่งกองทัพเข้าไปประจำ และยังใช้ข้าราชการล้วนเป็นสเปนทั้งสิ้น ความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้นเมื่อพระเจ้าฟิลิปทรงสั่งให้ประชาชนในประเทศต่ำซึ่งส่วนใหญ่นับถือนิกายคาลเวงให้เปลี่ยนมานับถือคาทอลิกพระองค์ทรงปลดข้าราชการที่นับถือโปรเตสแตนต์ออกจากตำแหน่ง บรรดาเจ้าขุนนางเริ่มหวาดเกรงว่าพระองค์จะทรงทำการปกครองโดยตรง ดังนั้นจึงมีขบวนการที่จะต่อต้านพระเจ้าฟิลิป ที่ 2 ขึ้น เรียกว่า กลุ่มเบกกา (beggar) วิกฤตการณ์เกิดขึ้น

ใน ค.ศ. 1566 ด้วยการกระตุ้นจากนักสอนศาสนา ประชาชนได้ก่อการจลาจลขึ้น ถึงแม้ว่าขุนนางจะไม่เห็นด้วยแต่ไม่มีอำนาจพอที่จะหยุดการจลาจลครั้งนี้ได้ การจลาจลครั้งนี้ทำให้พระเจ้าฟิลิปที่ 2 จัดการขั้นเด็ดขาด พระองค์ทรงยึดอำนาจทั้งหมดเข้ามาที่พระองค์แต่ผู้เดียวพร้อมกันนั้น ได้ส่งกองทัพเข้ามาจัดการรักษาความเรียบร้อย แต่กลับเป็นการกระตุ้นความรู้สึกชาตินิยมให้เกิดขึ้นกับชนพื้นเมือง ดังนั้นในปี ค.ศ. 1568 จึงเกิดการกบฏขึ้น

ความรู้สึกเกลียดชังสเปนมาถึงขีดสูงสุดในปี ค.ศ. 1576 เมื่อกองทัพสเปนเข้ายึดครองมณฑลทางใต้ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้า เมืองแอนตเวปถึงกับพินาศไปและไม่อาจกลับฟื้นขึ้นมาเหมือนเดิมอีก ประชาชนทั้งที่เป็นคาทอลิกและโปรเตสแตนต์ได้ผนึกกำลังกันเพื่อต่อต้านสเปนแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ พวกคาลเวงนิสต์ต้องหลบหนีไปอยู่มณฑลทางเหนือ ทั้งมณฑลทางใต้ให้อยู่ในมือของคาทอลิกสเปน

ค.ศ. 1579 โดยการสนับสนุนของสเปน มณฑลทางภาคใต้ 10 มณฑลได้ตั้งสันนิบาตขึ้นชื่อ สันนิบาตอาราส์ (League of Arras) เพื่อป้องกันศาสนาคาทอลิก ส่วนมณฑลทางภาคเหนือซึ่งเป็นศูนย์กลางของพวกปฏิวัติได้ตอบโต้โดยการตั้งเป็นสมาคมขึ้นชื่อ “สหภาพแห่งอุเทรค” (Union of Utrecht) เพื่อต่อต้านสเปน และในปี ค.ศ. 1581 ได้ประกาศอิสรภาพจากคำประกาศอิสรภาพได้ระบุว่า ผู้ปกครองจะต้องคำนึงถึงความเป็นอยู่ของประชาชนมากกว่าจะคำนึงว่าประชาชนจะรับใช้ผู้ปกครองอย่างไรได้บ้าง และยังระบุอีกว่าผู้ปกครองที่ละเมิดเสรีภาพของประชาชนจะต้องถูกขับไล่ออกจากตำแหน่ง จากนั้นสาธารณรัฐได้เลือกวิลเลียมแห่งออเรนจ์ (William of Orange) ขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะบริหาร การต่อสู้เพื่ออิสรภาพยังคงดำเนินอยู่ต่อมาจนถึงปี ค.ศ. 1609 จึงได้รับรองเป็นทางการว่าเป็นเอกราชและได้ชื่อใหม่ว่า สาธารณรัฐดัตช์ และมณฑลทางใต้ได้ชื่อว่าเนเธอร์แลนด์ส่วนสเปน (Spanish Netherlands) อยู่ภายใต้การปกครองของสเปน

การผนวกโปรตุเกส เมื่อมีท่าทีจะสูญเสียดินแดนในประเทศด้า พระเจ้าฟิลิปที่ 2 จึงหันความสนใจมายังโปรตุเกส ในปี ค.ศ. 1580 ผู้ปกครองชาวโปรตุเกสสิ้นชีวิตลง พระเจ้าฟิลิปที่ 2 จึงอ้างสิทธิในราชบัลลังก์ทางสายพระราชมารดาของพระองค์ และเหนือสิ่งอื่นใดคือการใช้นโยบายการเมืองบังคับให้ทางการโปรตุเกสยอมรับสิทธิของพระองค์ ชาวโปรตุเกสโดยธรรมชาติมีความรู้สึกเป็นศัตรูกับสเปนอยู่แล้วจึงให้ความสนับสนุนกับผู้แข่งขันคนอื่น แต่ในที่สุดกองทัพของพระเจ้าฟิลิปก็ทรงยึดโปรตุเกสไว้ได้ และพร้อมทั้งอ้างสิทธิเหนือดินแดนภาค

โพ้นทะเลของโปรตุเกส เช่นในอเมริกาใต้ แอฟริกา และในเอเชียอีกด้วย แต่ก็ยึดครองอยู่ได้ไม่นานนัก

การแข่งขันระหว่างอังกฤษและสเปน สเปนไม่พอใจอังกฤษมาเป็นเวลานานแล้ว ตั้งแต่ครั้งที่อังกฤษให้ความช่วยเหลือกับพวกกบฏในเนเธอร์แลนด์ แต่เมื่อพระเจ้าฟิลิปที่ 2 ทรงอภิเษกกับพระนางแมรี ทิวคอร (ค.ศ. 1553 - 1558) อังกฤษได้เข้ามาอยู่ฝ่ายเดียวกับสเปน สัมพันธภาพจึงดีขึ้น ทว่าเมื่อมาถึงสมัยของพระนางเอลิซาเบ็ธที่ 1 ถึงแม้พระนางจะพยายามรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้ก็เป็นไปไม่นาน อังกฤษขัดแย้งทางด้านการค้าทางทะเลกับสเปน กรณีการปฏิบัติการ “sea dogs” ของ จอห์น ฮอว์กินส์ และเซอร์ฟรานซิส เดเรค ที่ลักลอบโจมตีเรือสินค้าของสเปนที่ขนแร่เงินและทองคำมายังยุโรป พระเจ้าฟิลิปทรงอดทนต่อพฤติกรรมเช่นนี้มาเป็นเวลานาน เนื่องจากกำลังมีปัญหาในเนเธอร์แลนด์ และเพราะมีกำลังทางเรือไม่เพียงพอ จึงใช้วิธีแทรกแซงทางการเมืองโดยผ่านทางพระนางแมรี ราชนินีแห่งสก็อตแลนด์ (Mary, Queen of Scots) และพวกคาทอลิกในอังกฤษ ดังนั้นในปี ค.ศ. 1587 จึงมีแผนการณของพวกคาทอลิกที่จะลอบปลงพระชนม์พระนางเอลิซาเบ็ธเพื่อแมรีจะได้ขึ้นครองราชสมบัติแทน ทว่าไม่ประสบความสำเร็จรวมทั้งพระนางแมรีเองก็ถูกประหารชีวิตในปี ค.ศ. 1587 พระเจ้าฟิลิปที่ 2 จึงจำเป็นต้องใช้การสงครามแบบเปิดเผยแก้ไขสถานการณ์ แต่กองเรืออามาดาอันยิ่งใหญ่ของสเปนกลับพ่ายแพ้กองเรือผสมอังกฤษ-ดัตช์อย่างสิ้นเชิง ทว่าสงครามก็ยังไม่จบสิ้น มาถึงปี ค.ศ. 1604 ยังคงไม่แพ้ชนะกันเด็ดขาด ถึงแม้ว่ากองเรืออามาดาจะสิ้นชื่อแต่มิได้หมายความว่า เป็นการตกต่ำของอำนาจทางทะเลของสเปนหมดสิ้นลงอังกฤษกลายเป็นมหาอำนาจทางทะเลที่แข็งแกร่งไม่มีใครเทียบ แต่สเปนก็แข็งขึ้นกว่าเก่าก่อนที่กองเรืออามาดาจะพ่ายแพ้อีกด้วย อังกฤษยังคงไม่สามารถสกัดกั้นกองเรือของสเปนที่ขนทรัพย์สินจากโลกใหม่ลงได้ ระหว่างปี ค.ศ. 1588 - 1603 กองเรือสเปนขนทั้งเงินและทองคำจากอเมริกามายังสเปนได้มากที่สุด ในประวัติศาสตร์ของสเปน²

ชัยชนะของอังกฤษนำความยินดีและกำลังใจมาให้แก่บรรดาประเทศโปรเตสแตนต์ทั้งหมด สเปนเป็นประเทศคาทอลิกที่แข็งแกร่งและร่ำรวยที่สุดในโลกขณะนั้น ไม่เคยแพ้ประเทศใดมาก่อนเลย เป็นประเทศมหาอำนาจที่ควบคุมการเมืองของยุโรปมาโดยตลอด ชัยชนะของอังกฤษกลายเป็นนิทานปลุกใจที่ประชาชนนำมาเล่าสู่กันฟังเสมอ ๆ ว่าเป็นชัยชนะของเสรีชนต่อการปกครองแบบกษัตริย์

พระเจ้าฟิลิปที่ 2 พยายามกู้ชื่อเสียงกลับคืนด้วยการเข้าแทรกแซงสงครามศาสนาในฝรั่งเศส โดยมีความหวังที่จะกลับเข้าไปมีอิทธิพลในฝรั่งเศสอีกครั้งหนึ่ง พระองค์ส่งกองทัพเข้าไปช่วยสนับสนุนคาทอลิก (สมัยพระเจ้าเฮนรีแห่งนาวาร์) แต่ไม่ประสบความสำเร็จแต่อย่างใด

ความยุ่งยากด้านการเงิน ไม่ว่าจะจะมีเงินหรือทองคำหลังไหลจากเม็กซิโกและเปรูเข้าสู่ประเทศสเปนเพียงใด ก็ยังไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายของพระเจ้าฟิลิปที่ 2 การปกครองภายในที่ไม่มีประสิทธิภาพและสงครามอันมากมายตั้งแต่สมัยของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 รัชสมัยของพระเจ้าฟิลิปที่ 2 จึงเริ่มต้นด้วยหนี้สินก้อนใหญ่ เพียงไม่กี่ปีที่พระองค์ขึ้นครองราชย์ รัฐบาลสเปนต้องประสบภาวะล้มละลาย มีการเก็บภาษีเพิ่มขึ้นเพื่อช่วยสถานการณ์แต่ทุกอย่างยังคงไม่ดีขึ้น ค.ศ. 1575 รัฐบาลต้องประกาศภาวะหนี้สินล้นพ้นตัวอีกครั้งหนึ่ง ค.ศ. 1596 นายธนาคารปฏิเสธที่จะให้รัฐบาลกู้ยืมเงินอีก ซึ่งทำให้พระเจ้าฟิลิปที่ 2 ต้องประกาศล้มละลายเมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1598 พระองค์จึงทิ้งหนี้สินจำนวนมหาศาลไว้เป็นภาระของทายาทของพระองค์

สมัยพระเจ้าฟิลิปที่ 2 เป็นสมัยที่สเปนมีอำนาจสูงที่สุด และก็เป็นจุดเริ่มต้นของการเสื่อมอำนาจลง พระองค์พยายามพัฒนาประเทศ แสวงหาอาณานิคม ป้องกันจักรวรรดิของพระองค์ ต่อสู้พวกเติร์ก รักษาอำนาจในเนเธอร์แลนด์ จะมีอิทธิพลเหนืออิตาลี ฝรั่งเศส อังกฤษ ป้องกันคาทอลิก ต่อต้านโปรเตสแตนต์ โครงการที่ยิ่งใหญ่แบบนี้เป็นการแน่นอนว่าจะสำเร็จได้ยาก แต่พระองค์ก็ทำสำเร็จเป็นจำนวนไม่น้อย

พระเจ้าฟิลิปที่ 3 (ค.ศ. 1598-1621)

พระเจ้าฟิลิปที่ 3 ทรงมีพระชนม์เพียง 20 พรรษา เมื่อพระเจ้าฟิลิปที่ 2 สิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1598 พระองค์ทรงรับมรดกความศรัทธาต่อศาสนาอย่างแรงกล้ามาจากพระบิดา แต่ทั้งความสามารถด้านอื่น ๆ ของพระบิดาไปเสีย พระองค์ทรงทิ้งภาระปกครองประเทศไว้ให้แก่บุคคลที่พระองค์ทรงโปรดปราน ราชสำนักและคณะรัฐบาลจึงเต็มไปด้วยการฉ้อราษฎร์บังหลวง แต่ยังโชคดีที่สเปนอยู่ในระยะสงบ

เหตุการณ์ที่น่าบ่าวุ่นแรงในสมัยนี้คือ เรื่องชนส่วนน้อยในประเทศสเปน พวกมอริสโคสเคยถูกพระเจ้าฟิลิปที่ 2 ทรงจัดการมาครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อมาถึง ค.ศ. 1609 มีแนวโน้มว่า

ฝรั่งเศสจะใช้ปัญหาชนส่วนน้อยในสเปนทำลายอำนาจของกษัตริย์ราชวงศ์แฮปสเบิร์ก ฉะนั้น ความรู้สึกเกลียดชังชาวต่างชาติจึงเกิดขึ้น มีการยกเลิกสิทธิบางอย่างของชาวมอริสโกส์ เช่น ห้ามซื้อที่ดิน หรือถ้าเป็นทหารจะต้องถูกลงโทษในฐานะเป็นสายลับ หรือต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น เป็นต้น พวกมอริสโกส์ในสเปนมีอยู่เพียงประมาณครึ่งล้านคนเท่านั้น แต่บุคคลเหล่านี้เป็นเจ้าของกิจการใหญ่ เช่น เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1609 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติขับไล่พวกมอริสโกส์ออกนอกประเทศภายใน 3 วัน ซึ่งพวกมอริสโกส์ลี้หนีชีวิตไปในเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นจำนวนมาก จนได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นอาชญากรรมที่รุนแรงกว่ากรณีเซนต์บาโทโลมิวในฝรั่งเศสเสียอีก ผลลัพธ์คือชาติต้องสูญเสียทั้งวัตถุดิบและกำลังคนในการพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะเป็นสาเหตุหนึ่งของการเสื่อมโทรมด้านเศรษฐกิจของสเปน

เมื่อสิ้นสมัยพระเจ้าฟิลิปที่ 2 ก็มีแนวโน้มแล้วว่าเศรษฐกิจเริ่มเสื่อมลง วิกฤตการณ์เริ่มจากรัฐคาสตีล รัฐคาสตีลเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจที่เลี้ยงดูประเทศสเปน เป็นแหล่งกสิกรรมและการค้า เป็นแหล่งภาษีที่รัฐบาลเรียกเก็บได้มากที่สุด รวมทั้งเป็นกำลังสำคัญในกองทัพสเปนอีกด้วย เมื่อมาถึงประมาณกลางคริสต์ศตวรรษที่ 16 ความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจของคาสตีลหยุดชะงักลง สินค้าจากต่างประเทศล้นไหลเข้าตีตลาดสินค้าของคาสตีล และประกอบกับสินค้าอุตสาหกรรมของคาสตีลเป็นประเภทฟุ่มเฟือยเสียเกือบทั้งหมดซึ่งหาตลาดใหญ่ได้ยาก นอกจากนั้นในด้านเกษตร เมื่อต้องเผชิญกับพระราชบัญญัติเม็กซิคา (Mexsta) ซึ่งระบุว่าเมื่อถึงฤดูกาลเลี้ยงแกะชวานาจะต้องหยุดการทำนาระยะหนึ่ง ซึ่งมีผลทำให้ราคาข้าวสาลีตัวสูงขึ้นจึงจำต้องอาศัยข้าวจากต่างประเทศ ความคับขันจากภายในประเทศเพิ่มมากขึ้นเมื่อบวกเข้ากับปัญหาจากอาณานิคม หลังจาก ค.ศ. 1600 แร่ทองคำและเงิน ที่ขุดมาจากทวีปอเมริกาเริ่มลดต่ำลง ค.ศ. 1660 ลดลงเหลือเพียง 1 ใน 10 ของที่เคยหาได้ในปี ค.ศ. 1600 ซึ่งก็เนื่องมาจากมีการลักลอบส่งไปเอเชียนั่นเอง รัฐบาลสเปนซึ่งอาศัยเงินและทองจากโลกใหม่มาเสริมสร้างอำนาจจึงเริ่มจะเสื่อมลงในทุกด้าน³

อย่างไรก็ตาม ปัญหาใหญ่ก็คือรัฐบาลเข้าพัวพันในสงครามอย่างมาก การฉ้อราษฎร์บังหลวง การเก็บภาษีหนักและการผิดพลาดในนโยบายเศรษฐกิจแบบใช้เครดิต รัฐบาลยืมเงินจากเอกชนมากจนในที่สุดเอกชนขาดเงินที่จะลงทุนการค้าอุตสาหกรรม และแล้วรัฐบาลใช้วิธีกู้ยืมจากต่างประเทศ ทองคำจากสเปนไหลไปสู่ต่างประเทศ ในขณะที่สินค้าจากต่างประเทศเข้ามาตีตลาดสเปน รัฐบาลแก้ปัญหาด้วยวิธีเปลี่ยนเงินเหรียญจากเงินมาเป็นทองแดง เป็นการลด

ค่าเงินตราเพื่อจะได้ลดหนี้ไปในตัวนั่นเอง เมื่อค่าเงินตกจึงทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นลิบลิ่ว ซึ่งมีผลทำให้รัฐบาลเก็บภาษีไม่ได้ จึงเท่ากับเพิ่มปัญหาให้รัฐบาลพระเจ้าฟิลิปที่ 3 มากยิ่งขึ้นไปอีก

พระเจ้าฟิลิปที่ 4 (ค.ศ. 1621-1665)

พระเจ้าฟิลิปที่ 3 สิ้นพระชนม์ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1621 โดยทิ้งพระราชโอรสพระชนม์ 16 พรรษาไว้เบื้องหลังให้เป็นปัญหาทางการเมืองต่อไปอีก พระเจ้าฟิลิปที่ 4 ทรงเป็นคนที่รักสนุก รักศิลปะ ชอบสิ่งหรูหราสวยงาม กล่าวกันว่าราชสำนักของพระองค์มีเครื่องประดับตกแต่งที่สวยงามจากตะวันออกมากมาย พระองค์ไม่ชอบการปกครองที่เป็นระเบียบซ้ำซาก ดังนั้น รัชสมัยของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 (ค.ศ. 1621-1665) ประเทศอยู่ภายใต้การบริหารของขุนนางชื่อ โอลิวาเลส (Olivares)

เสนาบดีโอลิวาเลสได้พยายามขจัดข้อบกพร่องในวงการราชการให้หมดไป ไม่ว่าจะเป็นการหย่อนประสิทธิภาพหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวง แต่การทำงานของเขาก็มีผลเป็นการวิครอนเสรีภาพของประชาชนด้วย โอลิวาเลสพยายามเลียนแบบริเชอลิเออในสองประการด้วยกัน กล่าวคือ การขยายอำนาจส่วนกลางของกษัตริย์ และการใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เขายืนยันจะให้มีการใช้กฎหมายฉบับเดียวกันทั้งประเทศ การจะทำให้ประชาชนทุกกลุ่มในประเทศเกิดความรู้สึกว่าเป็นชนชาติสเปนเหมือนกัน มิใช่ว่าเป็นคาสตีล หรือ คาทาโลเนีย หรืออารากอนอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมทั้งการจะกลืนชาติโปรตุเกสให้เป็นสเปนอีกด้วย โอลิวาเลสมีโอกาสดีกว่าริเชอลิเออในแง่ที่ว่าสเปนไม่มีปัญหาด้านศาสนา เช่นฝรั่งเศส แต่นโยบายของเขาในที่สุดก็ยังคงก่อให้เกิดกบฏขึ้นในหลายแคว้น เช่นการกบฏของแคว้นคาทาโลเนียในปี ค.ศ. 1640 ซึ่งการกบฏเพิ่มความรุนแรงขึ้นเมื่อฝรั่งเศสเข้าแทรกแซงโดยสรุปแล้วโอลิวาเลสไม่สามารถดำเนินนโยบายให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

สเปนทำสงครามกับดัตช์ในปี ค.ศ. 1621 และเข้าแทรกแซงในสงคราม 30 ปี ซึ่งเมื่อหลังจาก ค.ศ. 1635 แล้วหมายถึงการสงครามกับฝรั่งเศสนั่นเอง ผลลัพธ์ก็คือความพินาศทางการทหารของสเปน เหตุการณ์นี้เป็นนโยบายส่วนหนึ่งของริเชอลิเออในการจะใช้โปรตุเกสต่อต้านสเปน ชาวโปรตุเกสยินดีเป็นเครื่องมือของริเชอลิเออเพราะเกลียดชังสเปนซึ่งเป็นผู้ปกครองและยังต้องการเป็นอิสระอีกด้วย โปรตุเกสเลยโอกาสที่รัฐบาลสเปนต้องเผชิญหน้ากับการกบฏภายในประกาศตนเป็นอิสระ ขับไล่รัฐบาลสเปนออกไปจากลิสบอน และยกย่องดยุ๊กแห่งบรากัน

ซา (Duke of Braganza) ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ทรงนามว่า พระเจ้าจอห์นที่ 4 ซึ่งราชวงศ์นี้จะปกครองโปรตุเกสมาจนถึงปี ค.ศ. 1910 นอกจากนั้นสเปนยังต้องประสบกับการกบฏในดินแดนอื่น ๆ อีก เช่น การกบฏของพวกเนเปิลส์ในปี ค.ศ. 1647

การกบฏภายในอาณาจักรหลายครั้งด้วยกัน และการแพ้สงครามทางทะเลกับดัชชีที่มีผลทำให้สเปนตกจากการเป็นมหาอำนาจทางทะเล สูญเสียอิทธิพลทางหมู่เกาะอินเดียตะวันออก และการสงครามกับฝรั่งเศสซึ่งมาจบสิ้นในปี ค.ศ. 1659 ตามสนธิสัญญาพีเรนีส (Treaty of Pyrenees) ผลจากทำสงครามอันยาวนานซึ่งสเปนพ่ายแพ้ในทุกแนวรบเป็นสาเหตุใหญ่ทำลายเศรษฐกิจของสเปน และทำให้สเปนกลายมาเป็นประเทศมหาอำนาจชั้นสอง⁴

พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 (ค.ศ. 1665-1700)

พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 เป็นกษัตริย์ราชวงศ์แฮปสเบิร์กองค์สุดท้ายที่ปกครองสเปน ในต้นรัชกาลของพระองค์การปกครองประเทศอยู่ในมือของพระนางมาเรีย แอนนา แห่งออสเตรียพระราชมารดาของพระองค์ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ⁵ ช่วงเวลานี้เป็นสมัยของการแก่งแย่งอำนาจกันระหว่างบรรดาโอรสและเชื้อสายของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ยิ่งกว่านั้นองค์ผู้สำเร็จราชการเองก็พะวงกับการหาอำนาจเข้าใส่ตัวและคำนึงถึงผลประโยชน์ของออสเตรีย ประเทศจึงตกอยู่ในระยะของการระส่ำระสายทางการเมือง จนถึงปี ค.ศ. 1679 พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 จึงได้มาทำการปกครองประเทศด้วยพระองค์เอง ภายหลังจากที่กำจัดศัตรูทางการเมืองจนหมดสิ้นแล้ว พระองค์ทรงตั้งอำนาจการปกครองมาที่พระมหากษัตริย์ใช้จ่ายอย่างประหยัดซึ่งก็เป็นสิ่งที่สเปนกำลังต้องการอย่างมาก แต่เป็นที่น่าเสียดายที่พระองค์มีสุขภาพไม่แข็งแรง การเจ็บป่วยของพระองค์ทำให้การเมืองอยู่ในภาวะตึงเครียด ราชสำนักแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายนิยมฝรั่งเศส (คนของพระราชินี มารี หลุยส์) และฝ่ายที่นิยมออสเตรีย (กลุ่มแฮปสเบิร์ก) ซึ่งในที่สุดฝ่ายสนับสนุนฝรั่งเศสมีชัยเมื่อ หัวหน้านักลุ่ม คือ สังฆราช ปอร์โต การเรโร (Porto Carrero) สามารถใช้อิทธิพลแนะนำให้พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 ทรงตกลงยกราชสมบัติสเปนให้กับดยุคแห่งอองจู เมื่อพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 สิ้นพระชนม์ลงในวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1700 จึงนับว่าเป็นปีสิ้นสุดของราชวงศ์แฮปสเบิร์กที่ปกครองสเปนมาเป็นเวลาอันยาวนาน

สมัยราชวงศ์บูร์บอง หลังจากสเปนเข้าสู่ระยะความยุ่งยากของสงครามสืบราช

สมบัติสเปน มหาอำนาจตกลงเซ็นสนธิสัญญาอุเทรคท์ยอมรับว่าฟิลิปปินส์แห่งองจูพระราชนัดดาของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ดำรงตำแหน่งกษัตริย์แห่งสเปนทรงพระนามว่าพระเจ้าฟิลิปที่ 5 ทว่าเป็นการเริ่มต้นราชวงศ์บูร์บองในสเปนสมตามความใฝ่ฝันของฝรั่งเศสในระยะไม่นานขึ้นชมนัก เพราะสเปนอยู่ในระยะเกือบจะถึงความเสื่อมสุดยอดแล้ว กว่าหนึ่งศตวรรษมาแล้วที่เศรษฐกิจของสเปนตกต่ำลง ประชากรมีจำนวนลดลงจากประมาณ 7 ล้านคนลงมาเหลือไม่ถึง 5 ล้าน และยังอยู่ในสภาพคนสิ้นงาน ภาษีสูงขึ้นตลอดเวลา โดยรัฐบาลไม่ได้พยายามที่จะคิดแก้ปัญหา และแล้วเมื่อลดค่าของเงินลงได้ทำให้เกิดเป็นภาวะเงินเฟ้อรายได้จากการค้าภาคโพ้นทะเลตกลงเหลือเพียง 1 ใน 4 ของสถิติที่ทำได้เมื่อศตวรรษก่อน อุตสาหกรรมและการค้าหลายประเภทประสบภาวะล้มละลาย นอกจากนั้นยังเป็นระยะของการอ่อนอำนาจของรัฐบาลกลาง พวกขุนนางและพระมีอำนาจเพิ่มขึ้นมาแทนที่ ตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 17 จำนวนพระและสำนักบวชเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าเมื่อเทียบกับการตกต่ำของเศรษฐกิจ กองทัพก็ลดขนาดลง แม้แต่ความก้าวหน้าทางวิทยาการได้พลอยหยุดชะงักไปด้วย บรรดาพระซึ่งเคยเป็นผู้นำของความเจริญด้านนี้ก็กลายเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มีความรู้ เชื้อชรา และตามสนธิสัญญาอุเทรคท์ในฐานะผู้แพ้สงคราม สเปนต้องเสียสิทธิเหนือดินแดนอิตาลี เนเธอร์แลนด์ส่วนสเปน (Spanish Netherlands) อิบรอลต้า และไมนอร์คา (Minorca) ภาวะต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงอนาคตที่มีดมนของสเปน

ราชวงศ์บูร์บองพยายามจะกอบกู้การตกต่ำของสเปนอย่างแข็งขัน ซึ่งก็ได้รับผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 18 ประชากรเพิ่มจำนวนขึ้น กิจกรรมด้านเศรษฐกิจฟื้นตัวมีชีวิตชีวาขึ้น สเปนกลับมีฐานะเป็นมหาอำนาจที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งถึงแม้ว่าจะรุ่งเรืองไม่เท่าเมื่อครั้งคริสต์ศตวรรษที่ 16 วิธีการที่สำคัญที่สเปนเรียกฐานะเก่ากลับมาได้เช่นนี้คือระบบสมบูรณาญาสิทธิราช ทว่าระบบสมบูรณาญาสิทธิราชของสเปนจะมีพลังการสร้างสรรค์และความยืดหยุ่นน้อยกว่าประเทศอื่น ๆ

พระเจ้าฟิลิปที่ 5 (ค.ศ. 1700-1746)

พระเจ้าฟิลิปที่ 5 บริหารการปกครองส่วนกลางโดยคณะรัฐบาลของพระองค์ประกอบด้วย เสนาบดี 5 กระทรวง ข้าหลวงและข้าหลวงตรวจการสำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่ง

ก็เป็นแบบที่ลอกเลียนมาจากฝรั่งเศสบรรดาข้าหลวงตรวจการเป็นตัวจักรกลใหญ่ในการพัฒนาประเทศ มีหน้าที่เก็บภาษี สนับสนุนการอุตสาหกรรม การกสิกรรม และการค้า ที่สำคัญ คณะบริหารเริ่มมีประสิทธิภาพรวมทั้งความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

ถึงแม้ว่าพระเจ้าฟิลิปที่ 5 จะมีความสามารถไม่มากนัก แต่ก็ได้รับการชดเชยโดยการที่พระองค์ทรงมีพระมเหสี คือพระนางเอลิซาเบธ ฟาร์เนส เจ้าหญิงอิตาลีที่มีความทะเยอทะยานอย่างมาก ภายใต้การบริหารของพระนางทำให้สเปนเป็นมหาอำนาจขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง คุคิดของพระนางคือรัฐมนตรีอัลเบอโรนี (Aberoni) ด้วยการทำงานของอัลเบอโรนี สเปนสร้างกองทัพเรือที่แข็งแกร่งขึ้นมาอีก สนับสนุนการค้า ปรับปรุงภาษีขาเข้าเพื่อป้องกันสินค้าจากต่างประเทศ สนับสนุนการอุตสาหกรรมภายในประเทศและอื่น ๆ

พระเจ้าเฟอร์ดินานด์ที่ 6 (ค.ศ. 1746-1759)

รัชสมัยพระเจ้าเฟอร์ดินานด์ที่ 6 เป็นสมัยที่รัฐบาลกลางมีปัญหาข้อขัดแย้งกับศาสนจักร ข้อขัดแย้งเนื่องจากการขยายอำนาจส่วนกลาง แต่ฝ่ายกษัตริย์เป็นฝ่ายมีชัย มีการเซ็นข้อตกลงกันในเดือนมกราคม ค.ศ. 1753 ตามข้อตกลงสันตปาปามีสิทธิแต่งตั้งพระเพียง 52 วัดในจำนวน 12,000 วัดเท่านั้น เงินภาษีที่ต้องส่งให้กรุงโรมก็ยกเลิกโดยกษัตริย์จ่ายเงินตอบแทนเป็นของขวัญให้ทางสันตปาปา ข้อตกลงดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการปฏิวัติความสัมพันธ์ของรัฐและศาสนจักรซึ่งเคยมีมาแต่เดิมและเป็นก้าวสำคัญในการขยายอำนาจของกษัตริย์

พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 3 (ค.ศ. 1759-1788)

ภายใต้รัชสมัยของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 3 แนวความคิดเรื่องระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชและการแสวงหาความรู้ของยุครุ่งโรจน์ทางปัญญาได้กลับเฟื่องฟูขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ความคิดแบบใหม่ที่สามารถเข้ามาอิทธิพลในสเปนได้ในยุคนี้คือความคิดของพวกฟิซิโอเครท สเปนเคยใช้ระบบเศรษฐกิจแบบพาณิชยกรรมในแนวสะสมเงินและทองคำ แต่ไม่เคยใช้นโยบายของโคลแบร์ที่สนับสนุนให้เศรษฐกิจขยายตัว ปรากฏว่าในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 สเปนกลายเป็นประเทศที่ยากจนมากที่สุดทั้ง ๆ ที่มีทองคำมากมาย การกสิกรรมซึ่งเป็นพื้นฐานของความร่ำรวยก็ตกต่ำลง และการที่รัฐบาลสเปนสั่งขับไล่พวกมอริสโคส์ออกนอกประเทศ ยังส่งผลทำให้การกสิกรรม อุตสาหกรรม การค้าหยุดชะงักด้วย มาถึงขณะนี้ผู้ปกครองบางกลุ่มยัง

เห็นด้วยกับวิธีการของโคลแบร์ที่รัฐจะเป็นผู้ควบคุมเศรษฐกิจทั้งหมด ในขณะที่บางกลุ่มเห็นด้วยกับการปล่อยให้การประกอบการเศรษฐกิจเป็นเสรีตามความคิดของอาดัม สมิท (หนังสือของอาดัม สมิท แปลเป็นภาษาสเปนในปี ค.ศ. 1780)

ระยะคริสต์ศตวรรษที่ 18 จำนวนประชากรของสเปนมีลักษณะคงที่ คล้ายคลึงกับประเทศในยุโรปอื่น ๆ ในปี ค.ศ. 1787 สเปนมีประชากรประมาณ 10 1/2 ล้านคน และส่วนใหญ่มีชีวิตผูกพันอยู่กับที่ดิน ที่ดินส่วนใหญ่เป็นของเอกชนกับทางวัด ชาวนาเป็นเจ้าของที่ดินน้อยมาก นอกจากต้องเช่าที่ดินแล้วยังต้องแบกภาระด้านภาษีอีกด้วย แต่ก็แตกต่างกันอย่างมากในแต่ละภาคของประเทศ ในบางท้องที่ชาวนาที่ร่ำรวย รัฐบาลของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 3 สนใจในการพัฒนาเกษตรกรรม โฆษณาให้มีการปลูกข้าวโพด ในปี ค.ศ. 1767 มีโครงการให้ชาวเยอรมันและฝรั่งเศสเข้ามาตั้งรกรากในประเทศ จึงมีหมู่บ้านใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย นอกจากนั้นรัฐบาลช่วยเหลือโดยให้กู้ยืมเงินไปลงทุนก่อน สมาคมเลี้ยงแกะหรือที่เรียกว่า เมสตา (Mesta) ซึ่งเคยเป็นกลุ่มอิทธิพลและได้รับอภิสิทธิ์ในสมัยราชวงศ์เฮสเปอริกก็ถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ. 1780 พระราชบัญญัติกันรั้วก็ผ่านออกมาใช้

รัฐบาลพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 3 มีนโยบายสนับสนุนการค้าและอุตสาหกรรมด้วย ในปี ค.ศ. 1700 การค้าในอาณานิคมของสเปนส่วนใหญ่อยู่ในมือของพ่อค้าต่างชาติ หรือมีจะนั้นก็อยู่ในลักษณะลักลอบ ราชวงศ์บูร์บองได้สนับสนุนบริษัทการค้าให้ทำการผูกขาด ค.ศ. 1728 บริษัทคาราคัส (Caracas Company) ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาการค้าฝ้าย คราม และยาสูบกับเวเนซุเอล่า ค.ศ. 1785 มีการจัดตั้ง บริษัทฟิลิปปินส์ (Philippines Company) เพื่อทำการค้าด้านมหาสมุทรแปซิฟิก ก่อนปี ค.ศ. 1765 สเปนมีเมืองท่าอยู่เพียงเมืองเดียว คือ คาซิซ แต่ในปี ค.ศ. 1778 สเปนมีเมืองท่าอีกหลายเมือง ส่วนนโยบายด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมได้เลียนแบบของโคลแบร์ที่ รัฐบาลเป็นผู้ก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรม และให้โรงงานนั้นทำการผูกขาดการผลิตสินค้าประเภทนั้นไปเลย โรงงานทอผ้าตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1718 นอกจากนั้นก็ยังมีโรงงานทำกระดาษ ทำแก้ว ทอผ้าไหม ภาชนะเคลือบ แต่สเปนได้คิดแปลงวิธีการของโคลแบร์ที่ในเรื่องการจัดตั้งสมาคมอาชีพมาควบคุมการดำเนินงานของโรงงาน รัฐบาลสเปนปล่อยให้การค้าเป็นไปอย่างเสรี ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาขึ้นเพื่อสอนเด็กที่มีฐานะยากจนให้เป็นนายช่าง คนที่มีอาชีพทางใช้ฝีมือได้รับการยกย่อง รัฐบาลห้ามสินค้าอุตสาหกรรมประเภทที่สเปนสามารถผลิตได้จากต่างประเทศเข้ามาเพื่อผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมภายในประเทศ ศูนย์กลางการ

อุตสาหกรรมในระยะนี้ได้แก่ วาเลนเซีย คาทาโลเนีย เป็นต้น ประมาณปี ค.ศ. 1780 เป็นต้นไปก็กล่าวได้ว่าการอุตสาหกรรมในสเปนเจริญรุ่งเรือง กล่าวได้ว่าสเปนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของยุคการขยายตัวทางเศรษฐกิจของยุโรป

สหพันธ์สาธารณรัฐดัชท์

สหพันธ์สาธารณรัฐดัชท์ หรือสาธารณรัฐดัชท์ (Republic of the United Provinces / Dutch Republic) มักจะถูกเรียกสั้น ๆ ว่า ดัชท์ หรือ เนเธอร์แลนด์ หรือฮอลแลนด์ นั้น ในอดีตสาธารณรัฐดัชท์เคยเป็นส่วนหนึ่งของประเทศต่ำ (Low Countries) บางช่วงเวลาเคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของสเปน บางช่วงเวลาเคยอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 ในสมัยการขยายอำนาจของพระเจ้าฟิลิปที่ 2 ของสเปน เนเธอร์แลนด์หรือประเทศต่ำได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน เป็นมณฑลส่วนเหนือและมณฑลส่วนใต้ ค.ศ. 1572 ได้เกิดการกบฏขึ้นในมณฑลส่วนเหนือ และมณฑลส่วนเหนือได้แยกตัวออกจากการปกครองของสเปน สาธารณรัฐดัชท์จึงได้เกิดขึ้น

สาธารณรัฐดัชท์มีสภาพระบอบการเมืองการปกครองแบบสหพันธ์สาธารณรัฐ ซึ่งเป็นรูปแบบการเมืองที่แตกต่างไปจากประเทศอื่น ๆ ของภูมิภาคยุโรปขณะนั้น สหพันธ์สาธารณรัฐประกอบด้วยรัฐ 7 รัฐด้วยกัน คือ รัฐฮอลแลนด์ อุเทรกต์ เจ็ลเดอร์แลนด์ (Guelderland) ซีแลนค์ (Zeeland) ฟริสแลนด์ (Friesland) กรูนิงเงิน (Groningen) และ โอเวอร์ริสเซล (Overijssel) สาธารณรัฐมีนโยบายต่างประเทศอิสระ มีกองทัพเรือของชาติแต่ไม่มีการปกครองของชาติ ทั้งนี้เพราะความขัดแย้งกันระหว่างบรรดารัฐต่าง ๆ และความทะเยอทะยานของราชวงศ์ออร์เรนจ์ซึ่งมีอำนาจในรัฐฮอลแลนด์อันเป็นรัฐที่มั่งคั่งที่สุด รัฐทั้งเจ็ดคนนอกจากจะแตกต่างกัน มีความอิจฉาริษยากันและกันแล้ว ในด้านการปกครองต่างยังมีอิสระอย่างเต็มที่ อาทิในห้ารัฐของรัฐทั้งหมดมีกองทัพเรือของตนเอง เป็นต้น จนบางครั้งไม่อาจเข้าใจได้ว่าสาธารณรัฐดัชท์เป็นรัฐเดียวหรือ 7 รัฐ ยิ่งไปกว่านั้น คนในประเทศยังแบ่งเป็นกลุ่มผลประโยชน์ ระหว่างกลุ่มชนชั้นกลางหรือพ่อค้ากับคนที่มิใช่พ่อค้า ซึ่งได้แก่ ขุนนาง ทหาร และคนธรรมดา ปัจจัยเหล่านี้นำมาซึ่งการขัดกันด้านนโยบายการเมือง ในขณะที่กลุ่มคนที่มิใช่พ่อค้าสนับสนุนราชวงศ์ออร์เรนจ์ ฝ่ายพ่อค้าต้องการมีการปกครองแบบสาธารณรัฐ ในที่สุดเมื่อความยุ่งยากจะขยายตัวมากขึ้น ในปี ค.ศ.

1672 สหพันธ์สาธารณรัฐจำเป็นต้องรับสถาบันที่เรียกว่า เจ้าผู้ครองนคร (Stadtholderate) มาใช้ และราชวงศ์ออเรนจ์จากรัฐฮอลแลนด์เข้ามาดำรงตำแหน่งเจ้าผู้ครองนคร เป็นผู้ปกครองสูงสุดของสาธารณรัฐ ดังนั้นการปกครองของดัชท์จึงยังคงเป็นแบบหนึ่งของการปกครองแบบกษัตริย์นั่นเอง

การบริหารประเทศของสาธารณรัฐดัชท์ ประกอบด้วยหน่วยการปกครองที่สำคัญ 3 หน่วย ในระดับท้องถิ่นจะมีสภาท้องถิ่น (Provincial council) ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองเก่าแก่มีมาตั้งแต่สมัยกลาง สภานี้จะทำหน้าที่เลือกหัวหน้าผู้บริหารรัฐของตนเองเรียกว่า เจ้าผู้ครองรัฐ (Stadholder) ส่วนการปกครองระดับประเทศนั้นประกอบด้วยสภาของรัฐ (Council of State) ซึ่งตั้งขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1584 และสภาทั่วไป (State-General) ซึ่งตั้งขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1579 สมาชิกของสภาของรัฐจะเป็นหัวหน้าคณะบริหารจากรัฐต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าผู้ครองรัฐจากราชวงศ์ออเรนจ์จะมีเสียงอย่างน้อย 1 เสียง ส่วนสภาทั่วไปสมาชิกจะเป็นผู้แทนมาจากสภาท้องถิ่นของรัฐต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกเหล่านี้จะอยู่ในตำแหน่งได้ 3-6 ปี และที่สำคัญสมาชิกทุกคนมีเสรีภาพในการจะยับยั้งกฎหมายหรือนโยบายของสหพันธ์สาธารณรัฐอย่างเต็มที่ ถ้าตนไม่เห็นด้วย สภาทั่วไปมีหน้าที่ตัดสินปัญหาการต่างประเทศและการป้องกันประเทศ ตามประเพณีที่เคยทำกันมา สภาทั่วไปจะเลือกหัวหน้าผู้บริหารจากรัฐฮอลแลนด์ขึ้นมาเป็นผู้นำของสภาเสมอมา

บทบาทของรัฐฮอลแลนด์กับการพัฒนาการของสาธารณรัฐดัชท์

ฮอลแลนด์เป็นรัฐที่ใหญ่ของสาธารณรัฐดัชท์ มีประชากรมากและโดยสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของฮอลแลนด์ทำให้สะดวกในการจะมีอิทธิพลเหนือรัฐทั้งเจ็ด ฮอลแลนด์เป็นที่ตั้งของรัฐบาลและเมืองแอมสเตอร์ดัมก็เป็นหัวใจของเศรษฐกิจของประเทศ รัฐฮอลแลนด์ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 อยู่ภายใต้การนำของโอลด์เนบานเนเวลท์ (Jan van Oldenbarneveldt ค.ศ. 1547-1619) ซึ่งเป็นข้าราชการคนหนึ่งแต่เป็นผู้มีความสามารถ ส่วนเจ้าผู้ครองรัฐฮอลแลนด์คือกษัตริย์วิลเลียมแห่งราชวงศ์ออเรนจ์ โอลด์เนบานเนเวลท์มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังมอริซแห่งนาสเสา (Maurice of Nassau ค.ศ. 1587-1625) ทายาทของกษัตริย์วิลเลียม โอลด์เนบานเนเวลท์ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนของฮอลแลนด์ที่ไปประชุมในสภาทั่วไป จากความสามารถส่วนตัวของตนเองและอิทธิพลของรัฐฮอลแลนด์ที่มีอยู่ในสาธารณรัฐ โอลด์เนบานเนเวลท์จึงได้รับ

เลือกเป็นประธานของที่ประชุม และจะเป็นผู้มีอิทธิพลของการนโยบายของสาธารณรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายต่อต้านสเปน

อิทธิพลของโอล์เดนบานเวลท์เพิ่มมากขึ้นไปพร้อมกับการเพิ่มอำนาจของสหพันธ์สาธารณรัฐ ซึ่งก็นำความไม่พอใจมาให้กับเจ้าผู้ครองรัฐต่าง ๆ มีข้อขัดแย้งหลายประการเกิดขึ้น ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากปัญหาทางศาสนา เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งข้อขัดแย้งนี้ได้คุกคามความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสภาทั่วไป ในที่สุดรัฐฮอลแลนด์ได้ประกาศเป็นอิสระจากสภาทั่วไป มอริชแห่งนาสซาได้นำทหารเข้ายึดสภาทั่วไป สั่งจับโอล์เดนบานเวลท์และสังหารใน ปี ค.ศ. 1619

มอริชแห่งนาสซาได้ใช้อิทธิพลของกองทัพที่ตนมีอยู่ทำให้สหพันธ์สาธารณรัฐที่รวมกันอย่างหลวม ๆ เข้ามามีความผูกพันที่แน่นแฟ้นขึ้น และมีฐานะดีขึ้นในสายตาของต่างชาติ หลังจากนั้นทายาทของมอริชแห่งนาสซาชื่อ เฟรเดอริกเฮนรีแห่งออร์เรนจ์ (ค.ศ. 1625 - 1647) ก็ได้ขยายอำนาจส่วนกลางให้เพิ่มขึ้นอีก และเมื่อสภาของอีก 5 แคว้นได้ลงมติว่าผู้ที่จะสืบอำนาจต่อไปจะต้องเป็นโอรสของเฟรเดอริกเฮนรีจึงเท่ากับเป็นการทำลายประเพณีการเลือกตั้งผู้นำการปกครองลง

เฟรเดอริกเฮนรีทำตัวเป็นกษัตริย์ทุกอย่างยกเว้นแต่ชื่อเท่านั้นที่ยังเป็นเจ้าผู้ครองรัฐ ที่กรุงเฮกได้มีราชสำนักเช่นเดียวกับราชสำนักของกษัตริย์โดยทั่วไป และยังสามารถสมรสระหว่างโอรสของพระองค์กับราชธิดาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 ของอังกฤษ ในด้านการเมืองเฟรเดอริกเฮนรีดำเนินนโยบายการเมืองอย่างชาญฉลาด เป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศสในสมัยของ ริเชอลิเออในปี ค.ศ. 1630 ทรงบงการนโยบายต่างประเทศ คนในกระทรวงการต่างประเทศเป็น คนของพระองค์ทั้งสิ้น ทุกคนในต่างประเทศจะต้องรายงานทุกสิ่งมาที่พระองค์โดยตรง และยังได้ตั้งคณะบุคคลขึ้นคณะหนึ่งคอยสอดส่องการบริหารงานทุกระดับ ซึ่งหน่วยงานนี้อยู่ในการควบคุมโดยตรงของพระองค์เช่นกัน ในที่สุดถึงปี ค.ศ. 1634 เฟรเดอริกเฮนรีก็ได้รับความสนับสนุนจากสภาทั่วไปอย่างเต็มที่

แต่การที่ราชวงศ์ออร์เรนจ์เป็นพันธมิตรอย่างดีกับราชวงศ์สจวร์ตของอังกฤษ ได้มีผลทำให้พระองค์ขัดแย้งกับพวกพ่อค้าคาลเวงนิสต์ ซึ่งผลประโยชน์ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นการเงิน การเมืองหรือศาสนาเป็นฝ่ายเดียวกับพวกรัฐสภา รวมทั้งนโยบายเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศสของพระองค์ก็ไม่เป็นที่พอใจนัก ในปี .ศ. 1646 ดัชท์ได้รู้เป็นการแน่นอนว่าที่สเปนกับฝรั่งเศสทำ

สงครามกันนั้นเพราะฝรั่งเศสต้องการเนเธอร์แลนด์ส่วนสเปน (Spanish Netherlands) ซึ่งอาจเป็นการคุกคามเอกราชของสาธารณรัฐได้ พระเจ้าเฟรเดอริกเฮนรี่จึงถูกบังคับโดยทางอ้อมให้เจรจาสันติภาพกับสเปน แต่เมื่อพระเจ้าวิลเลียมที่ 2 ซึ่งเข้ามาดำรงตำแหน่งสืบต่อจากพระราชบิดาในปี ค.ศ. 1647 ยังคงต้องการทำสงครามกับสเปนต่อไป พระเจ้าวิลเลียมที่ 2 จึงถูกต่อต้านจากภายในประเทศ แต่พระองค์มาสิ้นพระชนม์เสียก่อนในปี ค.ศ. 1650 ก่อนที่แผนการณ์ของพระองค์จะดำเนินไป เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์นั้นโอรสของพระองค์ก็ยังไม่ถือกำเนิด ดังนั้นการควบคุมสาธารณรัฐของรัฐฮอลแลนด์จึงหมดลง ที่ประชุมแห่งสาธารณรัฐได้ประชุมกันในปี ค.ศ. 1651 และได้ตกลงรื้อฟื้นความมีอิสระของแต่ละรัฐขึ้นมาอีกในปี ค.ศ. 1653 พร้อมทั้งได้ตกลงเลือก จอห์น เดอ วิทท์ (John De Witt) ขึ้นเป็นหัวหน้าคณะบริหาร เช่นเดียวกับที่โอลด์เบนบานเวลท์เคยได้รับ

สาธารณรัฐดัชท์ภายใต้การนำของจอห์น เดอ วิทท์

สมัยที่ จอห์น เดอ วิทท์ (ค.ศ. 1625 - 1672) ทำการบริหารประเทศเป็นระยะที่สาธารณรัฐเข้าพัวพันกับสงครามในต่างแดน ทำสงครามกับอังกฤษ 2 ครั้ง ในปี ค.ศ. 1652 - 1654 และ 1665 - 1672 ทำสงครามกับโปรตุเกสเรื่องกรณีพิพาทในบราซิลระหว่างปี ค.ศ. 1657 - 1660 และสุดท้ายทำสงครามกับฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1672 จอห์น เดอ วิทท์ จึงต้องเผชิญปัญหาต่างประเทศที่หนักมาก แต่ เดอ วิทท์ ก็เป็นคนที่มีความสามารถมาก เขารู้ว่าสงครามดังกล่าวเป็นสิ่งที่สาธารณรัฐหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะผลประโยชน์ของสาธารณรัฐมีสิ่งเดียว คือ การป้องกันการค้าและอาณานิคมไว้ให้ได้ เขาปรับปรุงให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วภายหลังสงครามทุก ๆ ครั้ง สะสมกำลังอาวุธและกองทัพ แต่อย่างไรก็ตามสถานการณ์ที่บีบรัดเช่นนั้นก็ทำให้ เดอ วิทท์ เองต้องประสบความล้มเหลวทางการเมืองใน ค.ศ. 1672 เมื่อฝรั่งเศสบุกเข้ามาในดินแดนดัชท์

เดอ วิทท์ ได้รับความสนับสนุนจากชนชั้นปกครองอย่างมาก ทั้งนี้เพราะชนชั้นปกครองในขณะนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฮอลแลนด์กำลังไม่พอใจนโยบายการปกครองของพระเจ้าเฟรเดอริกเฮนรี่และพระเจ้าวิลเลียมที่ 2 จึงดูเหมือนว่าระบบการปกครองของสมัยนี้เป็นการปกครองแบบรวมอำนาจของชนกลุ่มน้อยแต่ประชาชนก็ให้การสนับสนุน ทั้งนี้ด้วยจุดมุ่งหมายต่าง ๆ กัน กลุ่มศาสนาต่าง ๆ ให้ความสนับสนุนรัฐบาลอย่างเงียบ ๆ เพื่อจะให้เป็นเกราะป้องกันการต่อต้านชั้นดีทรกรรมทางศาสนาของฝ่ายคาลเวงนิสต์ซึ่งเป็นเพียงชนกลุ่มน้อย

ของสาธารณรัฐ ประชาชนประมาณครึ่งหนึ่งของดัชต์เป็นคาทอลิก รัฐสำคัญเช่นฮอลแลนด์ และ อุเทรคท์ก็ยังคงมีการดำเนินการอย่างลับ ๆ เพื่อความเชื่อในโรมันคาทอลิก ดังนั้นเมื่อสาธารณรัฐใหม่มีศาสนาประจำชาติคือโปรเตสแตนต์ พวกคาทอลิกถึงจะได้รับเสรีภาพทุกประการก็ยังคงมีความเกรงกลัวอยู่นั่นเอง

รัฐบาลของ เดอ วิทท์ ถึงแม้จะได้ชื่อว่าเป็นการดำเนินงานของกลุ่มคนมีความรู้ ซึ่งน่าจะเป็นแบบใหม่ ก้าวหน้า แต่ในทางปฏิบัติแล้วยังคงเป็นประเภทหัวเก่าอยู่นั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินนโยบายภายในหรือภายนอกประเทศเป็นความพยายามที่จะรักษาสถานะเดิมเอาไว้จะต่อต้านแนวการเปลี่ยนแปลงทุกอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของดัชต์

สาเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาลสาธารณรัฐราชวงศ์ดัชต์ประสบความยุ่งยากคือ สาเหตุทางการเมือง ซึ่งก็เนื่องมาจากความเกี่ยวพันระหว่างราชวงศ์อังกฤษและราชวงศ์ออร์เรนจ์ และก็เป็นสิ่งที่ เดอ วิทท์ กำจัดไปได้ยาก อังกฤษเป็นอันตรายแต่มิใช่ศัตรูเฉพาะหน้าที่จะต้องกำจัด แต่สำหรับอังกฤษในขณะนั้นมีความต้องการที่จะกำจัดดัชต์อย่างมากเพราะมีความเชื่อทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับโกลแบร์ทที่ว่า การค้าของโลกมีจำกัด การจะได้สิทธิการค้ามานั้นมีวิธีเดียวคือ การแย่งชิงมาจากดัชต์ อังกฤษได้ใช้นโยบายรุกรานในขณะที่ดัชต์ใช้นโยบายป้องกันตัว แต่เมื่อมาถึงสมัยของครอมเวลล์และดัชต์ก็ได้อยู่ในสมัยการปกครองของราชวงศ์ออร์เรนจ์ ครอมเวลล์จึงมีความต้องการที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและดัชต์ ในฐานะที่ทั้งสองประเทศต่างปกครองระบบสาธารณรัฐเช่นเดียวกัน ได้พยายามขจัดความรู้สึกแข่งขันในแง่เศรษฐกิจออกไป เดือนมีนาคม ค.ศ. 1651 ครอมเวลล์ได้ส่งผู้แทนไปยังกรุงเฮกเพื่อเชื่อมสัมพันธไมตรี แต่การกระทำของครอมเวลล์เป็นการขัดต่อความต้องการของพ่อค้าชาวดอนดอน ซึ่งก็เป็นทำนองเดียวกับความรู้สึกของพ่อค้าชาวดัชต์ ดังนั้นแผนการณ์ของครอมเวลล์จึงประสบความล้มเหลว และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางอีกครั้งหนึ่ง ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1651 รัฐสภาอังกฤษได้ผ่านพระราชบัญญัติการเดินเรือ (Navigation Act) ซึ่งมีเนื้อหาที่กีดกันการเดินเรือของชนชาติอื่น จึงเท่ากับเป็นการประกาศสงครามทางเศรษฐกิจกับดัชต์ รัฐบาลดัชต์ส่งคณะทูตมายังอังกฤษเจรจาขอให้อังกฤษยกเลิกกฎหมายฉบับดังกล่าวเสีย ทว่าไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นสงครามระหว่างประเทศทั้งสองจึงเกิดขึ้น เกิดการรบขึ้นในระยะ ค.ศ. 1652 - 1654 ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาภายในกับรัฐบาลสาธารณรัฐทั้งสองในระยะสองปี

ที่สงครามดำเนินอยู่ ทั้งสองฝ่ายเป็นมหาอำนาจทางทะเลดังนั้นการแพ้ชนะซึ่งกันจึงไม่ใช่เรื่องง่าย

ค.ศ. 1652 ได้เกิดความไม่สงบขึ้นทางภาคตะวันออกของสาธารณรัฐ และในปี ค.ศ. 1653 เกือบทุกเมืองในรัฐฮอลแลนด์และซีแลนด์ได้ก่อความวุ่นวายขึ้นด้วย คนเริ่มสงสัยการทำงานของรัฐบาล เริ่มหมกความอคทนและพะวงต่อผลของสงครามที่จะตามมา ทั้งนี้เนื่องจากเกิดผลต่อเนื่องของปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำจากปี ค.ศ. 1651 เมื่อมาประสบปัญหาการเมืองผู้แทนบางคนจากซีแลนด์ จึงได้เสนอให้พระเจ้าวิลเลียมที่ 3 เข้ามามีส่วนร่วมในคณะรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐด้วย เมื่อเผชิญกับปัญหาทางการเมืองเช่นนี้ เดอ วิทท์ จึงจำต้องยื่นข้อเสนอสันติภาพกับครอมเวลล์ สัญญาสันติภาพเวสต์มินสเตอร์ (Peace of Westminster ค.ศ. 1654) จึงเกิดขึ้น

เดอ วิทท์ ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ย่างยากเกือบตลอดสมัยการปกครองของเขาแต่ยังโชคดีที่สถานการณ์เมืองระหว่างประเทศในขณะนั้นเป็นใจให้อังกฤษอยู่ในภาวะที่อ่อนแอลงหลังจากครอมเวลล์สิ้นชีวิต ส่วนฝรั่งเศสเหตุการณ์ภายในก็ไม่ดีนัก สหพันธ์สาธารณรัฐดัชท์จึงสามารถดำเนินนโยบายต่างประเทศในฐานะเป็นมหาอำนาจได้อย่างเต็มที่ เดอ วิทท์ พยายามดำเนินนโยบายเป็นพันธมิตรกับอังกฤษและฝรั่งเศสเพื่อจะทำให้ฐานะของดัชท์มั่นคงขึ้น แต่แผนการนี้ด้านอังกฤษไม่สำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพราะไม่สามารถจะประนีประนอมผลประโยชน์ทางการค้ากันได้ จนถึงปี ค.ศ. 1660 สถานการณ์เริ่มเปลี่ยนไป ระบบกษัตริย์ของอังกฤษได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาอีก พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 ของราชวงศ์สจวร์ตกลับมามีอำนาจในอังกฤษ ส่วนในฝรั่งเศสพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ก็ทำการปกครองประเทศโดยพระองค์เอง จึงเป็นการแน่นอนว่าราชวงศ์ออร์เรนจ์จะต้องได้รับการช่วยเหลือ เดอ วิทท์ จึงต้องเผชิญกับสงครามกับต่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง ดัชท์เองก็ไม่พอใจในสนธิสัญญาเวสต์มินสเตอร์อยู่แล้ว และยังมีทำที่ว่าทั้งสองฝ่ายมีทัศนคติตรงกันว่า “ไม่มีที่พอสำหรับสองมหาอำนาจทางทะเลและอาณานิคม” ในปี ค.ศ. 1664 เมื่อกองเรือของอังกฤษเข้ายึดอาณานิคมของดัชท์ในนิวเนเธอร์แลนด์ และแถบอาฟริกาตะวันตก สงครามระหว่างอังกฤษและดัชท์จึงเกิดขึ้นอีกในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1665

สงครามครั้งนี้เป็นสงครามทางการค้า ดัชท์เข้มแข็งกว่าการรบในครั้งแรกมาก แต่ก็ยังเทียบกับอังกฤษไม่ได้ แต่ดัชท์ที่มีกำลังเงินดีในบั้นปลายการรบจึงได้เปรียบ ในที่สุดทั้งสองฝ่ายยอมเจรจาประนีประนอมตามสัญญาสันติภาพเบรดา (Peace of Breda ค.ศ. 1667) อังกฤษ

ยอมยกเลิกพระราชบัญญัติการเดินเรือ (Navigation Act) ส่วนด้านอาณานิคมอังกฤษจะได้รับ นิวเนเธอร์แลนด์และดินแดนบางส่วนในอาฟริกา ส่วนดัชท์จะได้รับสุรินาม (Surinam) และ หมู่เกาะอินเดียตะวันออก ถึงแม้ว่าสัญญาสันติภาพฉบับนี้จะมีได้ยุติการแข่งขันด้านเศรษฐกิจของประเทศทั้งสอง แต่ก็ช่วยทำให้บรรยากาศการเมืองระหว่างประเทศดีขึ้น

ก่อนที่สัญญาเบรดาจะตกลงกันได้ ดัชท์ก็ต้องพบกับปัญหาด้านฝรั่งเศส พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ทรงเริ่มสงครามฟื้นฟูดินแดน ในตอนฤดูร้อนปี ค.ศ. 1667 นั้นเอง ฝรั่งเศสเริ่มรุกรานเนเธอร์แลนด์ส่วนสเปน (Spanish Netherlands) ดัชท์เริ่มรู้ตัวแล้วว่าศัตรูที่แท้จริงมิใช่ อังกฤษหรือสเปน แต่เป็นฝรั่งเศส ดัชท์ต้องการความช่วยเหลือจากอังกฤษ เกิดเป็นความรู้สึกที่ว่าประเทศโปรเตสแตนต์ทั้งสองจะต้องจับมือกันเพื่อต่อต้านคาทอลิกฝรั่งเศส เซอร์วิลเลียม เทมเปิล (Sir William Temple) ทูตของอังกฤษเดินทางมายังกรุงเฮก และปลายเดือนมกราคม ค.ศ. 1668 รัฐบาลทั้งสองได้เซ็นสัญญาเป็นพันธมิตรกัน และเมื่อสวีเดนเข้าร่วมด้วย จึงกลายมาเป็นพันธมิตรสามเส้าในปี ค.ศ. 1668 แต่ก่อนที่เหตุการณ์จะเข้าขั้นรุนแรงก็ดูเหมือนว่าฝรั่งเศสเปลี่ยนท่าทีจะยุตินโยบายรุกรานสาธารณรัฐดัชท์ จึงเท่ากับเหตุการณ์ได้เข้าข้าง เดอ วิทท์

แต่เหตุการณ์ภายในประเทศกลับเลวลงสำหรับเดอวิทท์ กลุ่มผู้สนับสนุนราชวงศ์ออร์เรนจ์เพิ่มความเข้มแข็งขึ้น และมีความมั่นใจเพิ่มขึ้นเมื่อพระเจ้าวิลเลียมที่ 3 ทรงเจริญเติบโตขึ้น และเมื่อพระองค์มีท่าทีว่าจะอ้างสิทธิการปกครองฮอลแลนด์กลับคืนมาจากคณะผู้ปกครอง สภาสฮอลแลนด์ได้ประกาศยกเลิกตำแหน่งเจ้าผู้ครองรัฐ (Stadholder) ในปี ค.ศ. 1667 แต่ขณะนั้นมีแนวโน้มว่ามติมหาชนให้ความสนับสนุนราชวงศ์ออร์เรนจ์ กลุ่มผู้สนับสนุนราชวงศ์ออร์เรนจ์จึงมีปฏิกิริยาเพิ่มขึ้น

ขณะเดียวกันพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ก็เริ่มนโยบายที่จะให้ดัชท์อยู่โดดเดี่ยว นอกจากจะชักชวนอังกฤษได้เป็นผลสำเร็จตามสัญญาโดเวอร์แล้ว (Treaty of Dover ค.ศ. 1670) แล้ว ฝรั่งเศสยังได้ชักชวนสวีเดนให้เข้าร่วมสกัดอำนาจของดัชท์อีกด้วย และเมื่อสัญญาโดเวอร์มิได้รับการยืนยันอีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 1671 อังกฤษประกาศสงครามกับดัชท์ในปิ้งูซัน พร้อมกันนั้นกองทัพฝรั่งเศสก็เริ่มคุกคามดัชท์ การรุกรานของฝรั่งเศสครั้งนี้จัดว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เดอ วิทท์ ตกจากอำนาจ พระเจ้าวิลเลียมที่ 3 ได้รับคำขอร้องให้เข้ามาดำรงตำแหน่งเจ้าผู้ครองรัฐ (Stadholder) ของฮอลแลนด์ในวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1672 และเมื่อสถานการณ์ไม่ดีขึ้นเลย รัฐบาลรัฐ เช่น อุเทรคต์ต้องประกาศยอมแพ้ต่อฝรั่งเศส จึงมีคนพยายามที่จะลอบฆ่าเดอ วิทท์ กลุ่มรีพับลิกัน

เริ่มตกจากความนิยม ระบบเจ้าผู้ครองรัฐ (Stadholder) ในรัฐต่าง ๆ ได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง หนึ่ง วันที่ 24 กรกฎาคม เดอ วิทท์ ถูกจับและถูกประหารชีวิตสิ้นชีวิตในที่สุด

พระเจ้าวิลเลียมที่ 3

พระเจ้าวิลเลียมที่ 3 ปกครองสาธารณรัฐด้วยพระองค์เองเมื่อพระชนม์ได้ 21 พรรษา ปี ค.ศ. 1672 พระองค์สามารถสกัดการขยายอำนาจของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เป็นผลสำเร็จ นำสันติภาพมาสู่สาธารณรัฐได้ในปี ค.ศ. 1678 โดยไม่ต้องเสียดินแดนไปแม้แต่น้อย และเมื่อพระองค์ได้รับเชิญให้มาเป็นกษัตริย์ของอังกฤษในปี ค.ศ. 1689 พระองค์ได้ใช้ความร่ำรวยและอำนาจของอังกฤษเข้าต่อสู้กับฝรั่งเศส ภายใต้การปกครองของพระองค์ สาธารณรัฐได้นำระบบผู้สำเร็จราชการมาใช้ และจะเป็นระบบที่คงใญ่อยู่อีกต่อไปเมื่อพระเจ้าวิลเลียมที่ 3 สิ้นพระชนม์แล้ว ในปี ค.ศ. 1702 จึงเท่ากับพระองค์ประสบความสำเร็จในการเลิกระบบเจ้าผู้ครองรัฐ (Stadholder) ในที่สุดพระองค์จึงทรงปกครองสาธารณรัฐด้วยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ก่อนที่จะสิ้นรัชสมัย พระเจ้าวิลเลียมที่ 3 ทรงดำเนินนโยบายต่างประเทศจนสาธารณรัฐได้ชื่อว่าเป็นเอกราชอย่างแท้จริง แก้ปัญหาเรื่องพรหมแดนจนเป็นที่เรียบร้อย พระเจ้าวิลเลียมที่ 3 สิ้นพระชนม์เดือนมีนาคม ค.ศ. 1702 โดยไม่มีรัชทายาท จอห์น วิลเลียม ฟริสโซ (John William Friso) เชื้อพระวงศ์พระองค์หนึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสภาทั่วไปขึ้นปกครองประเทศ แต่พระองค์มาด่วนสิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1711 ราชสมบัติจึงมาตกอยู่กับพระเจ้าวิลเลียมที่ 4 ในระยะนี้อำนาจของคห้เริ่มตกต่ำลงเรื่อย ๆ ต้องสูญเสียเมืองท่าสำคัญ ๆ ในอาณานิคมให้กับอังกฤษและเมื่อราชวงศ์ออร์เรนจ์ไม่สามารถจะให้กษัตริย์ที่สามารถกับสาธารณรัฐได้อีก ความรู้สึกของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบบดั้งเดิมเริ่มกลับมามีอิทธิพลอีก และเมื่อมาประสบกับความไร้ความสามารถของรัฐบาล การคอร์รัปชัน การเห็นแก่ตัว การแย่งชิงอำนาจของบรรดาแคว้นต่าง ๆ ในที่สุดระบบผู้สำเร็จราชการก็มาถึงจุดสิ้นสุดในปี ค.ศ. 1766